

A nyíregyházi

Izraelita

Hitközség lapja

5763. Kiszlév VI. évf. 1. sz.

ת ש ס " ג ח ו ד ש כ ס ל ו

שופר

שופר

ב"ה

Sófár

H i t é l e t é s I n f o r m á c i ó

Megint eltelt egy év...

... mely mindnyájunknak hozott olykor örömet, hol bánatot, gondokat és sikereket, betegséget és gyógyulást.

Közösségünk életében az év legszomorúbb eseménye Margitka néni eltávozása volt. Szegényebbek lettünk nélküle, mint mindenkiel, aki elment tőlünk. Baj persze az is, hogy akadnak közöttünk élők, akik számára így, vagy úgy a Hitközség múlik el, már szinte vendégségbe sem jönnek.

Emellett sajnálatos tény, hogy meg kellett válnunk főállású kántorunktól. Időközben kitöltötte polgári szolgálatát Sugár Karcsi, aki mindnyájunk meglegedésével dolgozott Hitközségünknel. Mivel rövid időn belül Tóth-Ábri Péter jogászi pályára lép, külön szerencse, hogy égből pottyant le hozzánk Király Miklós, izraeli állampolgár, aki feleségével Nyíregyházán próbál szerencsét. Mindemellett megvan a minjen sábeszkor és ünnepeinken. Kegyes volt hozzánk az ős, a zsinagógában ünnepelethtünk... Hallottunk egy csodálatos Kol Nidre imát, mely közben sokak szeme könnybe lábadt.

Évközben templomunk már mindenütt új ruhát kapott, teljesen felújított elektromos hálózatot és világítótesteket építettünk be, kialakítottuk a templom villámvédelmét. A költségek 70%-át pályázati úton nyertük el. Jövőre megpróbáljuk az udvart is valamelyest megszépíteni, annyit már elértünk, hogy az északi oldalon az

utat zúzott kővel terítettük le.

Ez évben is sokan látogatták templomunkat: iskolák, az adventista gyülekezet, az evangélikus hittudományi főiskolások, izraeli és amerikai turisták, és Sellei László, városunk szülötte Svédországból, kit személyesen kalauzolhattam, aki azóta is rendszeresen érdeklődik felőlünk. Az ma már szinte természetes, hogy a purimi és a chanukai rendezvényünk, de különösen a Széder este csodálatos élményt nyújt a Nőegylet vezetőinek áldozatos munkája révén.

Kár, hogy végül a Zsidó Fesztivál minden kezdeményezésünk ellenére nyíregyházi programmal még várat magára. Az is tény, hogy az idén elmaradt a lég báomeri piknik és a nyári kirándulás, de jövőre pótoljuk!

Néhányunknak megadatott az a szerencse, hogy személyesen tapsolhattuk meg Kertész Imre Nobel-díjas író, mikor belépett a Gold-markterembe, ahol az író a zsidóság képviselői mellett neves közéleti személyiségek - Kovács László, Kuncze Gábor, Fodor Gábor, Lendvai Ildikó, Glatz Ferenc - köszöntöttek.

Szomorú, visszatérő rendezvényün-

Meghívó

Szeretettel meghívjuk
Önt és kedves családját

2002. december 1-én,

15:00-kor

tartandó

Hanuka ünnepségünkre.

Vendégeink lesznek a Pesti

Jesiva hallgatói!

kön, ahol nem illik sikerről beszélni, sokunk számára rendkívüli élmény volt Frölich főrabbi úr gyászbeszéde a mártírok istentiszteletén, melyen Csabai Lászlóné polgármester asszony és dr. Keresztes Szilárd püspök úr is megjelent.

Ami már ebbe a visszatekintőbe nem fért bele, így többek között a Hitközség költségvetése, tervei, azt a januári közgyűlésünkön megvitatjuk.

Várunk mindenkit Chanuka második napján szeretettel!

Kertész Gábor, hitk. elnök

Az európai integráció zsidó szemmel

2004-ben előreláthatólag csatlakozunk az Unióhoz! - harsogja a média Magyarországon. Eközben az utca egyszerű embernek fogalma sincs arról, hogy ez milyen hatással lesz a hétköznapi életre. Felmennek az ingatlanárak? Meg kell rendszabályoznunk a csemegeuborka méretét vagy más termékeket az uniós szabványok miatt? Maradhat a Tokaji bor magyar monopólium?

Mindezekon túl egy zsidó felteszi azt a kérdést is, hogy a csatlakozás milyen hatással lesz az antiszemitizmusra.

A válasz kettős. Egyfelől a nyugat-európai gyakorlat átvételével a helyzet javulhat. A holokauszt-tagadás bűncselekménnyé nyilvánítása, a közösség elleni izgatás tényállásának megvalósíthatóvá tétele (ugyanis ezt a bűncselekményt ma szinte lehetetlen elkövetni Magyarországon), köztiltakozások szervezése (és nem zsidó részről) antiszemita megnyilvánulások ellen - ezek mind jó hatással lennének a magyar közéletre.

Vannak azonban elgondolkodtató megnyilvánulások is.

Az európai integráció történelmi előképe, mintája az ókori Római Birodalom, a középkori Szent Római Birodalom, de az integráció újkori története során hivatkoztak az Amerikai Egyesült Államokra is.

A Római Birodalomban a zsidóság sorsa elfogadható volt, mivel az Impérium a kereszténység államvallássá tételéig híres volt vallási türelméről. Később aztán

Augusztus császár kiűzte a zsidókat Rómából, és a keresztények kezdtek egyre kényesebbek lenni arra, ha vallásukat a judaizmus egyik irányataként azonosították, így többek között az istentiszteleti napot áthelyezték szombatról vasárnapra.

A középkori Szent Római Birodalom, már ókori elődje szellemi alapjain jött létre, mikor a XII. János pápa a translatio imperii (a birodalom átruházásának) aktusán keresztül I. Ottó, német királyra ruházta a Római Birodalom örökségét. Természetesen mindez a római katolikus egyház tekintélye alatt történt, bár később viták törtek ki a pápa és a császárság viszonya körül. Ezek az évszázadok a zsidóság számára a vérvádak, a szellemi és fizikai gettók, pogromok évszázadait jelentették.

A mai páneurópai mozgalom egyik lelkes híve az a Habsburg Ottó, kinek ősei 354 éven keresztül voltak a Szent Római Birodalom első emberei. Nem csoda, ha ő is elkötelezett híve az egyesített Európának, hívják azt Szent Római Birodalomnak, Európai Közösségeknek, Európai Uniónak vagy Európai Egyesült Államoknak.

A Hetek közéleti hetilap 2002. november 22-i száma Habsburg Ottó megdöbbenő kijelentéséről tudósít "Habsburg Ottó ámokfutása" címmel. A császári sarj szerint ugyanis az „amerikai védelmi minisztériumban a vezető tisztségekben zsidók ülnek, a Pentagon ma zsidó intézmény, amelynek fő célja Izrael

megvédése, és azt hiszik, hogy ezt elérhetik egy Irak elleni csapással” – olvasható a Zur Zeit című, szélsőjobboldali folyóirat egyik számában megjelent interjúban.

Habsburg Ottó - a Hetek szerint - nem először fogalmaz meg vitát kavarázó külpolitikai állításokat. Májusban Budapesten az Opus Dei katolikus rend alapítójának emlékére rendezett konferencián beszélt arról, hogy Európának katolikus értékekre van szüksége, és bírálta az Egyesült Államok, Oroszország és Izrael politikáját, amely iszlám vallású ellenségeikkel szemben a „bosszú logikáján” alapul. Habsburg Ottó szerint az iszlám éppenséggel nem fenyegeti a világot, hanem jótékony hatással van arra a keresztényekkel és zsidókkal való párbeszédre keresztül. Ez a hír más országos napilapban is megjelent.

Információk szerint Habsburg Ottó a Pentagonnal kapcsolatos, a fentiekben neki tulajdonított kijelentéseket a televízió nyilvánossága előtt cáfolta, másrészt jó kapcsolatot tart fent a magyarországi zsidó közösséggel. Meglátogatta a Bálint házat és a közelmúltban a gödöllői kastélyban rendezett születésnap fogadására meghívta Schweizer József nyugalmazott országos főrabbi urat is.

Mindenesetre az Unió külpolitikája - érzésünk szerint - olykor egyoldalúan arabbarát.

Kertész G. - Tóth-Ábri P.

Az „Aranyvonattal” kapcsolatos adatgyűjtés

A MAZSIHISZ kéri mindazokat, akik az 1944-ben lefoglalt és elszállított „Aranyvonat” néven ismertté vált és zsidók tulajdonát képező vagyonnal információval, dokumentációval vagy egyéb értékelhető okiratokkal rendelkeznek, hogy ezt jelezzék telefonon (06-1-322-2261, h-k-sz: 9:00-11:00) vagy írásban a MAZSIHISZ által kiadott adatlapon.

Ez az adatlapon Hitközségünknel is átvehető, mellyel meghatalmazást lehet adni a dr. Egri Ügyvédi Irodának (a MAZSIHISZ jogásza) az elkobzott vagyonnal kapcsolatos bármilyen jogi igény bírósági úton vagy peren kívüli meg egyezéssel történő érvényesítésére.

Ezen kívül a meghatalmazással az információ birtokosa a MAZSIHISZre ruházza a történet bármilyen megfilmesítésének jogát is.

Bizonyítékként elsősorban dokumentumokat (letéti igazolás, hivatalos szervek nyilvántartása, tanuvallomás stb.) várnak, de az igénylő személyes nyilatkozata is elég lehet.

A hitközségi irodában
2002-ben utoljára
december 23-án lesz
ügyfélfogadás. 2003-
ban január 2-án nyi-
tunk.

Sürgős esetben hívható tele-
fonszámok:

Kertész Gábor:

06-30-915-34-15

Tóth-Ábri Péter:

06-30-389-55-30

Tovább zuhanó életszínvonal Izraelben

Az izraeli Központi Statisztikai Hivatal (KSH) elmúlt héten közzétett adatai szerint az év első kilenc hónapjában a gazdasági hanyatlás felülmúlta a Pénzügyminisztérium, az Izraeli Nemzeti Bank (Bank of Israel), és a magánszektor előrejelzéseit.

A 2001. év 3.2%-os esését követően 2002 első kilenc hónapjában az izraeliek életszínvonalát átlagosan 3.3%-al csökkent. Ilyen adatok még nem fordultak elő az ország történetében.

Mindössze egy hónapja közölte a KSH, hogy a fejenkénti GDP értéke az egész 2002-es esztendőre 2.9%-al csökken. A fenti számok tükrében ezen előrejelzés túl optimistának bizonyult. Összehasonlítva a 2001. év egyazon időszakával, amikor is az egy főre jutó GDP értéke 17.711 NIS (Shekel) volt, addig a 2002. év harmadik negyedévében ez 17.313 NIS, és ez több mint 1.500 NIS csökkenés a 2000. évhez képest.

A 2000. év kivételével, ami egy nagyszerű éve volt az országnak, mely

során az egy főre jutó fogyasztás - ami az életszínvonalat tükrözi - 4.6%-al nőtt, az izraeliek életszínvonalát nem emelkedett a 90-es évek végén, mely ellentétben áll a többi fejlett ország adataival. 1997-ben az egy főre eső GDP 0.7%-al nőtt, ez 1998-ban 0.3%, és 1999-ben 0%.

Az év első kilenc hónapjában a negatív növekedés túlszárnyalta a legpeszsimistább jóslatokat is, és éves szinten 1.8%-al csökkent a tavalyi év hasonló időszakához képest. A Kincstár 2002-re 1%-os negatív növekedést várt, míg a KSH 0.9%-osat, mely adatok pont a fele a fenti KSH adatoknak.

2000 első felében a növekedés 7%-os volt, ami azonban 2001 első félévében egy erős hanyatlással átesapott 2.2%-os negatív növekedésbe, amit az év második felében már egy 5.1%-os, szintén negatív növekedés követett. 2002 első hat hónapjában apró, 0.2%-os növekedés volt tapasztalható, amit a harmadik negyedévben 0.5%-os követett.

A harmadik negyedévi lakossági fogyasztás éves szinten 0.9%-al esett vissza, ami a fejenkénti fogyasztásra átszámítva 2.7%-os csökkenés a második negyedévi 6.2%-os, és az első negyedévi 1.8%-os esést követően.

A piacon elérhető teljes pénzeszköz a harmadik negyedévben 6.1%-al zsugorodott, amit a második negyedévi 1.2%-os, és a első negyedévi 4%-os növekedés előzött meg. A harmadik negyedévi, földcsuszamlás szerű állapot főként a javak és szolgáltatások exportjának a második negyedévi 16.6%-os, és az első negyedévi 4.6%-os emelkedést követő meredek, 23.6%-os csökkenésének tudható be. A KSH figyelmeztet, hogy a harmadik negyedévi adatok nem véglegesek, és a negyedévenkénti meredek ingadozások a folyamatok elemzését nagyon megnehezítik.

Moti Bassok 2002.11.18-án megjelent cikkét a Haaretz.com honlapról Sugár Károly fordította.

KÜLFÖLDI SAJTÓFIGYELŐ - KÜLFÖLDI SAJTÓFIGYELŐ - KÜLFÖLDI SAJTÓFIGYELŐ - KÜLFÖLDI SAJTÓFIGYELŐ

„Nagy sietve útnak eredtünk. Először azt hittem, haza; de nem, előbb bevásárolni mentünk. Mostohaanyámnak egy egész terjedelmes listája volt róla, mi mindenre lesz szüksége apámnak a munkatáborban. Egy részét tegnap már be is szerezte. A többinek viszont most kellett még utánajárnunk. Egy kicsit kényelmetlen érzés volt velük mennem, így hármásban, s mindhármunkon sárga csillag. Ha egyedül vagyok, a dolog szórakoztat inkább. Velük együtt viszont szinte már feszélyezett. Nem tudnám megmagyarázni miért. Később azonban már nem ügyeltem erre. Az üzletekben mindenütt sokan voltak, kivéve abban, ahol a hátizsákot vettük: itt csak mi voltunk a vevők. A levegő egész át volt itatva a preparált váznak orr-csavaró szagával. A boltos,

elsárgult kis öregember, de villogó műfogsorral és könyökvédővel az egyik karján, meg a kövér felesége igen szívélyes volt hozzánk. (...) Legújabbán még saját gyártású sárga csillag is kapható

csináljanak hozzá a vásárlóknak. ...a boltos megkérdezte: szabad-e érdeklődnie, vajon munkaszolgálatához végzünk-e beszerzést? Mostohaanyám mondta az igent. Az öreg szomorúan bólintott. Még az elaggott, májfoltos két kezét is fölemelte, s egy sajnálkozó mozdulattal roskasztotta maga elé a pultra. (...) A hátizsák rögtön meg is felelt. A boltos elszalajsz-totta a feleségét még néhány egyéb tárgyért is, amit véleménye szerint 'apám nem nélkülözhet ott, ahová megy'. Általában igen tapintatosan és együttérzően beszélt hozzánk, s lehetőleg mindig kerülte, hogy a 'munkaszolgálat' kifejezést kényszerüljön alkalmazni.

Kertész Imre Nobel-díjas író sikerműve, a Sorstalanság Hitközségünknel kölcsönözhető!

náluk, mert hát sárga kelmében most persze nagy a hiány. (...) Észrevettem, hogy nekik maguknak is a portékájuk díszlik a mellükön. S ez olyan volt, mintha csak azért viselnék, hogy kedvet

részlet a Sorstalanságból

Salamon király, és a feleségek

Dávid király halála előtt fiai közül Salamont jelölte ki arra, hogy őt a trónon kövesse. A Szentírás megállapítja Salamonról, hogy szerette az Ö-ökkévalót és Dávidnak az ő apjának a nyomdokaiban járt, bár nem tökéletesen.

Egyszer I-ten megjelent Salamonnak álmában és azt mondta neki, hogy bármit kérhet tőle. Salamon értelmes szívet kért az Ö-ökkévalótól, hogy jól tudja kormányozni az ő népét, Izraelt. I-tennek nagyon tetszett az, hogy Salamon nem gazdagságot, dicsőséget, hatalmat kért, hanem bölcsességet. Ezért nemcsak bölcsességet adott neki, hanem azt is megadta, amit nem kért.

A salamoni bölcsesség szállóigévé vált az egész világon. Külön könyv is van a Szentírásban – a Példabeszédek könyve -, mely összefoglalja korabeli stílusban Salamon bölcsességét. A könyv első részében Salamon általában szól a bölcsességről. Felszólítja a gyermekeket, hogy figyeljenek oda szüleik bölcs oktatására. Felhívja a figyelmet arra, hogy a bölcsességet jobban kell keresni még a gazdagságnál is, és kijelenti, hogy tulajdonképpen a bölcsesség felé vezető első lépés nem más, mint I-ten félelme. Salamon a bölcsességet megszemélyesítette. A bölcsesség a király szerint nem rejtőzik el az emberek elől, hanem útkereszteződéseknél és más forgalmas helyeken kiabál, és így oktatja az embereket, de ők nem figyelnek rá. A Talmud a bölcsesség perszonalifikációjában odaáig jut, hogy hatására a jeruzsálemi Targum nem úgy adja vissza a Tóra első mondatát, hogy „Kezdetben teremtette...”, hanem, hogy „Bölcsességgel teremtette...” I-ten a világot. A kabalista felfogás szerint pedig a bölcsesség a szfirák között a második.

A Példabeszédek könyvének második fele egymondatos aforizmákat tartalmaz. Szól például a bolond, a lusta és a gonosz emberekről. Kitér az igazak sorsára is. A mű végén találjuk a derék asszony dicsőítését, mellyel a zsidó család fő minden pénteken megáldja feleségét.

Ezen kívül Salamon a szerzője a Prédikátor könyvének is, melyet Smini Ácereszkor szoktak felolvasni, és az Énekek Énekének is, melyet a szefárdis nuszách szerint minden péntek este a Kábálát sábat előtt olvasnak fel.

Salamon bölcsessége megmutatkozott bírói ítéleteiben is, melyek során természetes pszichológiai képességéről és mély emberis-

meretéről tett tanúbizonyságot. A bibliai történet szerint két asszony fordult Salamonhoz – modern kifejezéssel élve – anyaság megállapítása iránti keresetet nyújtva be a királyi bírósághoz. Salamon tudta, hogy az igazi anyai szív indulatait könnyen elő tudja csalni a valódi anyából. Azt mondta, hogy vágják szét a gyereket és darabjait osszák szét a két anya között. A hamis anya nem tiltakozott, de az igazi, inkább lemondott csemetéjéről, csak hagyják őt életben. Így került a gyermek az igazi anyához.

Bár Dávid döntése volt az, hogy I-ten Szövetségének Ládája számára egy szent épületet kell építeni a sátor helyett, a jeruzsálemi Szentélyt csak Salamon építette fel, hiszen Dávid hadakozó férfi volt, túl sok vér tapadt a kezéhez. Salamon azonban - nevének jelentéséhez híven: „az ő békessége” - már felépíthette a Szent Hajlékot. A Templomot hét évig építették és a felszentelést természetfölötti jelenségek kísérték. Amikor a papok elhelyezték a Frigyládát a Szentek Szentjébe és kijöttek onnan, I-ten dicsőségének a füstje betöltötte az egész Templomot, a papok pedig nem tudták folytatni az ünnepi i-tentiszteletet. Salamon ekkor imádkozott atyái I-tenéhez és többek között azt is kérte, hogy bárki – legyen zsidó, vagy valamilyen más nemzetből való – aki eljön ehhez a Házhoz és valamilyen kérést intéz az egek I-tenéhez, Ő hallgassa meg. Erre az évezredes imakérésre épül a mai napig is az a szokás, hogy a zsinagógákat kelet felé tájolva építik, hogy jelképesen a templomhegy felé fordulva imádkozzuk a Sömen eszrét, vagy az, hogy kis cetliket imakéréseket helyezünk a Siratófalba. Salamon – a hagyomány szerint – bölcsessége folytán előre látta, hogy a zsidóság bünei miatt I-ten meg fogja engedni azt, hogy a Templomot mások lerombolják, így titkos alagútrendszerrel építtették a templomhegy gyomrába. Később, amikor a babiloni hadsereg körbevette Jeruzsálemet és az első Churbán bekövetkezett, a papok el is rejtették ide a Frigyládát. Nemrég egy izraeli rabbi azt állította, hogy a templomhegyi alagutak feltárása során ő rátalált arra a kamrára, melybe a Frigyládát rejtették el, de azért nem hozza nyilvánosságra, mert erre a világ még nem érett meg.

A Tórában találhatóak alkotmányos rendelkezések is, melyek a király és a nép viszonyát szabályozzák, korlátot szabva a királyi

hatalomnak. A Tóra többek között kitér arra, hogy a királynak nem lehet túl sok lova, vagyona és felesége. Sajnos Salamon a tilalmakat megszegte. A Szentírás szerint hétszáz királynőt és háromszáz ágyast tartott udvarában. Salamon szerette őket, de a probléma az volt, hogy ezek a hölgyek nagyrészt nem Izrael leányai közül valók voltak. Még ez sem lett volna olyan nagy gond, ha betértek volna, de ők szabadon gyakorolhatták korábbi vallásukat, és Salamon szívet lassan elfordították atyáinak, Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak I-tenétől. Ennek az lett a következménye, hogy Salamon bálványimádásba merült.

I-ten ítélete egyben szigorú, de kegyelmes is volt. Szigorú, mert kijelentette, hogy elszakítja Salamontól a királyságot. Kegyelmes, mert megígérte, hogy ezt addig nem teszi meg, míg Salamon él, másrészt azért, mert nem az egész királyságot szakítja el Salamontól, hanem csak egy részét.

Mindez így is történt. Salamon halála után fia, Roboám uralkodott helyette. Roboám egyáltalán nem örökölte apja bölcsességét. Salamon fényűző királyi élete nehéz terhet is rótt a népre, ezért követeket küldtek Roboámhoz, könnyítsen apja terhein. Roboám tanácskozott az idősekkel, és a fiatal barátaival is. Az idősek azt mondták neki, hogy hallgasson a népre és élete végéig hűen fogják szolgálni őt. A fiatalok ellenben igazi bolondságot javasoltak, melynek súlyos következménye lett, mivel Roboám erre hallgatott. Azt mondta a követeknek, hogy az ő kisujja vastagabb az apja derekánál. Ha az apja ostorral fégezte őket, akkor ő skorpiókkal fogja ostorozni őket.

Ennek nem maradt el a hatása. Az északi tíz törzs kivált a dávidi királyságból és önálló államot alapított Izrael néven. A déli királyság pedig Júda törzse nevével nevezetett el.

Dávid és Salamon idején élte népünk a virágkorát. Soha az előtt és soha azután nem valósult meg a zsidó hit, vallás és államiság ilyen magas színvonalon. Reménységünk az, hogy eljön a Messiás, Dávid fia, akiről az Ö-ökkévaló azt ígérte meg, hogy felül apja trónjára, és hogy uralmának sosem lesz vége. Izrael akkor fog teljesen és egységesen helyreállni.